19 Jaar, No. 139. -- 's HERTOGENBOSCH. -- *Donderdag* 25 *November* 1847.

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stad.. f 12.
Franco per post. » 14.

(*Verschijnende driemalen in de week:* Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN:
15 *cents de regel*,
behalve 35 *cents zegel*

Er loopt een gerucht door de stad, waarover wij vermeenen onze lezers te moeten onderhouden, om hen van schadelijke voorbarigheid vrij te waren. Men zegt dat het protestantsch genootschap *Unitas* het ook gewaagd heeft, zijne onverdraagzame en antimaatschappelijke plannen alhier in zwang te brengen en onder een aantal protestanten van deze stad, leden van dat genootschap, afgesproken is, dat zij alle maatschappelijke gemeenschap met de Catholijken zouden afbreken; dat is te zeggen, dat zij bij geen roomschen winkelier, handelaar of ambachtsman iets koopen of bestellen mogen. Indien zoodanig gerucht zich verspreidde en ingang vond, zoude het menigen Catholijk tot wederwraak nopen, en daardoor zou misschien het verwijt van onverdraagzaamheid en fanatieke uitsluiting het eerst op de Catholijken kunnen vallen.

Wij achten het onzen pligt openlijk te verklaren, dat wij aan dat gerucht geen geloof slaan en vermanen onze Catholijke stadgenooten zulks evenmin te doen. Trouwens de daad komt ons te ongerijmd voor. Dat al die genootschappen; Unitas, Hulpbetoon, Phylacterion— en wat alle andere nederlandsche of uitheemsche namen aan dat onnederlandsch plan, door dweepzucht uitgevaardigd en in toepassing gebragt, gegeven worden,— in de noordelijke gewesten dat stelsel van uitsluiting ontworpen hebben en doen omhelzen, behoeft geen verwondering te baren; daar hebben zij de meerderheid en vleijen zich welligt met de hoop, van door dat heilloos gedrag, een mensch van eer onwaardig, de Catholijke minderheid te onderdrukken; maar dat die genootschappen en hunne hoofden zoo onverstandig zouden zijn, om dat stelsel ook hier in toepassing te brengen, kunnen wij niet gelooven en zullen het niet voor dat wij daarvan de proefondervindelijke bewijzen hebben. Het is immers maar al te waar, dat indien de protestantsche winkeliers, kooplieden en ambachtslieden zich van alle begunstiging der Catholijken beroofd zagen, zij in hunne zaken geen voortgang hoegenaamd meer zouden kunnen maken en de protestanten zouden toch, indien hetgeen men verhaalt waarheid behelsde, alle reden hebben te vreezen, dat de Catholijken, door een billijk gevoel van zelfsverdediging gedrongen, hun met dezelfde maat zullen uitmeten, waarmede zij door hunne protestantsche medeburgers uitgemeten worden.

Daarom vermanen wij onze geloofsgenooten, van geene waarde aan die geruchten te hechten. Vooreest de verwezenlijking van een zoo dwaas plan zou tot de grootste der ongerijmdheden behooren, en ten anderen hebben wij te veel vertrouwen in de wijsheid, eerlijkheid en regtschapenheid der protestanten, welke onder ons wonen en die dagelijks voor oogen zien, hoezeer wij, Catholijken, door hunne blinde of moedwillig dwalende geloofsgenooten van het Noorden miskend en valschelijk beschuldigd worden: daar geen van hen zich immers zal kunnen beklagen, dat de Catholijken alhier doen zoo als de protestanten ginds, namelijk van hunne meerderheid misbruik maken om hunne de minderheid uitmakende medeburgers te verdrukken en uit te sluiten.

Weest dus voorzigtig, geloofsgenooten. Wij weten het: dat gerucht is verspreid en wint veld, doch wantrouwt dat gerucht. Misschien is het door een of anderen zendeling uit het Noorden, alwaar de hier heerschende verdraagzaamheid en verbroedering een doorn in het oog is, op dezen bodem uitgestrooid om u, Catholijken, in een verraderlijken strik te doen vallen, u tot onvoorzigtigheden uit te lokken en naderhand op u al de donders der protestantsche verontwaardiging te doen nederkomen.

Maar, mogten wij ons vergissen; mogten inderdaad dringende, van hooger ontvangene bevelen, uitnoodigingen en instructien, de protestanten onzer stad zoodanig over hunne eigene belangen verblinden, iets hetgeen, wij herhalen het, bij ons nog geen geloof kan vinden; dan, ja dan, zouden wij niet aarzelen u te vermanen, hen hunne dwaling te doen gevoelen. Eene maar al te wettige en al te billijke zelfsverdediging zou u veroorloven, ja gebieden, uwe eigene belangen te behartigen en dezelfde maat te bezigen, waarmede men u wil uitmeten. Maar, wacht u, tot eenige verkeerdheid over te slaan; indien al zoodanig heilloos plan gevormd was, kan het niet in het duistere werken. Winkeliers, ambachtslieden, neringdoenden zien en spreken elkander bijna dagelijks, en deelen zich gewoonlijk het belangrijke hunner ondernemingen mede: spoedig dus zal het in het oog vallen, indien diegenen onder hen, welke tot heden protestanten onder hunne begunstigers telden, zich daarvan algemeen beroofd zullen zien, en eerst dan zal het tijd zijn maatregelen te beramen, om dat grievend kwaad te weren. De Hemel behoede het. Moge het getuigenis nimmer behoeven ingetrokken te worden, dat de stad 's Hertogenbosch, door hare aloude gehechtheid aan het catholicismus beroemd, niet minder vermaard is wegens hare verdraagzaamheid en broederlijke eensgezindheid onder al hare medeingezetenen. Mogen de protestanten steeds blijven inzien, dat zij niets anders dan hun eigen nadeel berokkenen kunnen door, op inblazing der vermetele en onnederlandsche genootschappen uit het noorden, die broederlijke eensgezindheid, die burgerlijke verdraagzaamheid te verbreken. Wij van onze zijde, hiervan mogen zij verzekerd zijn, zullen steeds bereid zijn, dien goeden geest levendig te houden en hunne pogingen tot datzelfde doel met innig welgevallen gadeslaan en hen ten goede houden.

ITALIE.

De volgende proclamatie van den groothertog van Toskanen is den 10 november te Florence afgekondigd.

» Wij Leopold II, aartshertog van Oostenrijk, groothertog van Toskanen enz.

» Na het protest aan het gouvernement van Modena gerigt en waarvan in het officieel blad van den 9 sprake is, kunnen wij niet zonder leedwezen zien, dat men voortgaat het volk in beweging te brengen, om het op eene wanordelijke wijze tot de wapens en onwettige demonstratien aan te sporen.

» Naijverig op de waardigheid van den troon en de nationale belangen en overtuigd dat wij, om onze regten bij den vreemde volkomen te handhaven, moeten beginnen met te bewijzen, dat wij die bij ons weten te handhaven, door niet te gedoogen dat de openbare rust gestoord worde, willen en verklaren wij het volgende:

» 1°. Wanneer het noodig zal zijn een beroep te doen op den nationalen moed en bereidwilligheid, willen wij ons zelven alleen het regt voorbehouden, in de wettige vormen, dat beroep te doen.

2°. In afwachting willen wij, dat ons volk vertrouwen hebbe in de reeds genomene maatregelen, en wij hopen dus, dat het zich niet door welmeende, maar onberadene raadgevingen, welke in plaats van nuttig aan het land te zijn, hetzelve een afgrond van rampen zouden werpen, zal laten verleiden.

»Toskaners, weest bedaard en wacht rustig en vertrouwend, tot dat de stem van uwen Souverein u te wapen roept, indien wij ongelukkigerwijs gedwongen waren die te omgorden. Dan, maar dan alleen, zullen zij gelukkig zijn. Denkt dat [illegible] alleen uit eendragt voortspruit; denkt aan [illegible] nationale eer, denkt aan Italie, welks [illegible] reeds verzekerd scheen, in gevaar zou kunnen ge-

bragt worden door onberadene stappen, even als de reeds aangevangene en nog niet afgebrokene onderhandelingen over Lunigiana daardoor schipbreuk zouden kunnen lijden.

LEOPOLD.

10 november 1847.

(*Hoeveel verschilt die vertrouwelijke en hartelijke taal van een Vorst tot zijne onderdanen van menige troonrede, bij de opening der wetgevende zittingen, door zoogenaamde constitutionele vorsten aan zoogenaamde vertegenwoordigers des volks gerigt!*)

— De koning van Sardinie heeft de openbaarmaking van den volgenden brief aan den gouverneur van Turyn gerigt, bevolen.

Turyn 15 november.

De koning van Sardinie, Cyprus en Jerusalem aan den graaf Sallier de la Tarre.

» Onze neef, de talrijke adressen welke wij uit de steden en gemeenten ontvangen en de zoo menigvuldige bewijzen van gehechtheid, welke de bevolkingen ons gegeven hebben, tengevolge der verbeteringen, welke wij in de wetgeving onzer Staten hebben ingevoerd, hebben ons hart innig getroffen en wij willen aan allen onze erkentelijkheid op eene plegtige wijze betuigen.

» Te gelijker tijd, daar het thans van belang is en de behoefte algemeen gevoeld wordt, zoo in de steden als op het land, dat de gewone rust spoedig hersteld worde, opdat een ieder zijne gewone werkzaamheden hervatte, gelasten wij u bekend te maken, dat verdere kreten en demonstratien ons voortaan minder aangenaam zullen zijn. Daarom is het ons verlangen, dat men overal tot de naleving der gewone regelen van policie terugkeere, voor zooveel betreft de magtiging tot volksfeesten en bijeenkomsten, alsmede aangaande de goede orde op straten en markten, en vooral voor de rust der nachten.

Gegeven te Genua den 13 november 1847.

KAREL ALBERT.

Eene dergelijke proclamatie is te Genua door de vertegenwoordigers van het stedelijk bestuur uitgevaardigd.

(*Vindt men wel constitutionele vorsten, die behoefte gevoelen, om de vlugt der gehechtheid, dankbaarheid en verknochtheid huns volks tegen te gaan, in plaats van tongen te koopen, die het* VIVAT *op hunnen weg uitbulderen?*)

ZWITSERLAND.

— Er is sedert eenige dagen in de diplomatieke kringen sprake van de aanstaande opening eener bijeenkomst tusschen vertegenwoordigers, door de vijf groote mogendheden benoemd, met het doel om den vrede in Zwitserland te herstellen.

Een parijsch dagblad, hetwelk onder ingeving van den heer Guizot staat, de *Conservateur*, meldt dat Engeland, Oostenrijk, Frankrijk en Pruissen reeds eenstemmig denken over het beginsel der gemeenschappelijke tusschenkomst bij den Landdag en den Sonderbund. Er is nog geen genoegzamen tijd verloopen om het antwoord van het kabinet van St. Petersburg te kennen, maar men denkt dat het in den geest der andere kabinetten zal uitvallen.

Engeland is de eenige mogendheid, over welker bedoelingen nog eenige twijfel lag, indien men zich moest regelen naar de taal en de stappen door eenige dagbladen aan de engelsche diplomatie in Zwitserland toegeschreven. Maar het schijnt dat alle veronderstellingen van dien aard wedersproken worden door eene nota van het engelsch kabinet welke niet alleen in de opening van onderhandelingen toestemt maar zelfs uitwijdt over de middelen, welke door de vertegenwoordigers der mogendheden aangewend behooren te worden om den waren staat der kwestie te doorgronden.

Het engelsch kabinet wil, dat afgevaardigden van den Landdag en den Sonderbund met gelijke aanspraak in de bijeenkomst zullen geroepen worden. Er zou nog eenige onzekerheid bestaan over de plaats, alwaar de bijeenkomst zou gehouden worden. Engeland had Londen voorgesteld, maar men denkt niet dat de overige mogendheden zich met die keus vereenigen zullen.

— De radikale bladen leveren de treffendste verhalen over de intrede der federale troepen in het kanton Fryburg. Nooit zag men een rustiger en beter onder tucht gehouden leger; niet de minste wanorde, noch de geringste knevelarij. Alles is in de beste orde afgeloopen. Gave God dat het zoo ware. Maar het is er ver af, dat die verhalen met de waarheid overeenstemmen. Fryburg is behandeld geworden als eene stormenderhand ingenomene stad, het omliggend land heeft geen beter lot getroffen. Het federale leger heeft zich met eene afschuwwekkende onmenschelijkheid gedragen. Men oordeele er over uit de volgende regelen, uit onderscheidene correspondentien van Bern, Lausanne, Neuchatel en Bazel.

« Naauwelijks was de stad ingenomen, of niemand dacht meer aan de capitulatie; niemand zelfs was er die het ten uitvoer leggen daarvan durfde vragen. Men drong hiertoe bij een der gevolmagtigden aan: « wat wil ik vragen, zeide hij, de daadzaken zijn maar al te zigtbaar en mijne vordering zoude slechts een slagtoffer meer maken. » Het gouvernement ontbond zich te midden der wanorde en schrik.

» Al de overwinnende troepen wilden Fryburg binnenrukken. Men huisvestte tot 14,000 soldaten in die stad van 9,000 zielen, en eenmaal er in zijnde, weigerden zij haar te verlaten. Het militair gezag werd spoedig miskend en op alle punten begonnen tooneelen van geweld tegen de inwoners, en de plundering der huizen, vooral der openbare gebouwen. De ergerlijkste wanordelijkheden werden in de kerken gepleegd. De predikstoelen en altaren werden de tooneelen der ontheiligendste handelingen. Op die wijze werd de belofte van eerbiediging der godsdienst aan de Fryburgers gedaan, nageleefd.

» Onder de huizen der particulieren, welke geplonderd zijn, noemt men dat van den avoyer Fournier, van den kanselier von der Weid, van den kommandant Chollet, de buitenplaatsen van den heer Alphonse von Diesbach en mevrouw de Fegely.

» De meubels werden weggerukt, aan stukken geslagen en uit de vensters geworpen. Vooral de kelders werden opgespoord en opengebroken, men voerde den wijn tot in badkuipen rond.

» De woning van den avoyer Fournier is geheel verwoest. Men zegt dat de ellendige daders dier plundering de dochter van den avoyer met het pistool op de borst hebben willen dwingen, de wijkplaats haars vaders bekend te maken.

» De kanselarij van staat is geplunderd geworden; de hoofdkerk van den H. Nicolaas insgelijks; de zilveren vaten en kandelaren werden gestolen. Het klooster der Liguoristen en het seminarie zijn ledig geplunderd.

» Het pensionaat der Jesuiten werd reeds in de eerste oogenblikken overrompeld; de militaire overheid had er eene wacht geplaatst; de wacht werd teruggestooten en de menigte stortte naar binnen; men vernielde de goederen der leerlingen of nam ze mede.

» Pendules, porceleinen, stukken spiegelglas, zegt een brief uit Lausanne, bedekken den vloer. Schilderijen van voorname meesters werden met de bajonetten doorstoken, de piano's, kasten met linnen aan stukken geslagen. De kamer van den overste werd niet gespaard, zijn bureau opengebroken de bibliotheek verscheurd. Het orgel der kerk is verbroken; de windbalgen met bajonetsteken verscheurd. Het is ijsselijk om aan te zien.

» De dorpen rondom Fryburg, alwaar de soldaten gebivouakkeerd hebben, zijn nog meer mishandeld geworden dan de stad zelve; overal zijn de velden verwoest, de huizen opengebroken. Meubels, karren, ploegen, veldgereedschappen werden verbrand om het vuur der bivouakken te voeden. De herberg van Belfaut is geplunderd en de waard ernstig gekwetst geworden.

» Aan den staf en in het algemeen aan al de officieren, waaronder velen, wel is waar, tot het behoud behooren, moet het regt wedervaren worden, dat zij alles beproefd hebben wat de omstandigheden gedoogden, om de wanorde te stuiten; maar het ware een bovenmenschelijk werk geweest in een leger, welks driften men door zulke hevige middelen opgewonden had.

» De ingezetenen hebben zich ook van de soldaten onderscheiden. De Waadtschen hebben zich over het algemeen goed gedragen; en ieder wilde er een, tot zijne bescherming huisvesten, maar de divisie der bernsche reserve heeft zich aan allerlei buitensporigheden overgegeven.

» De federale commissarissen zijn te midden van al die wanordelijkheden aangekomen; zij konden ze nog minder dan de anderen beletten. Overigens dachten zij dat hunne voornaamste taak was, een radikaal gouvernement tot stand te brengen. Zij hebben even als te Lausanne en te Genève gehandeld. Men heeft alles vereenigd wat men heeft kunnen opsporen aan lieden, die voor de beweging gezind waren, de staatkundige uitgewekenen voor allen. Alzoo zijn 5 à 600 menschen gevonden die het souvereine volk hebben vertegenwoordigd en onder dien naam, staande de vergadering, een gouvernement benoemd hebben, waarvan de leden zijn de heeren Pillet, Robardey, Koeser, Broyl, kolonel Viki en twee uitgewekenen van Bern Julien Scholler en Chattonay.

» Sedert de overgave der stad zijn naar men zegt, drie schildwachten gedood. De radikale soldaten durven niet alleen uitgaan. Wanneer men nadenkt welke buitensporigheden zij gepleegd hebben, is men genegen deze tijdingen als echt aan te nemen. De verbittering der Fryburgers, die zien hoe weinig acht men op de bepalingen der capitulatie slaat, is grenzeloos. Het schijnt dat de stad in staat van beleg is verklaard en een [illegible] uurs aan al de vreemde burgers gegeven is om haar te verlaten. Het is de burgeroorlog met al zijne ijsselijkheden.

— De fransche ambassadeur heeft Bern verlaten omdat de generaal Dufour hem een vrijgeleide geweigerd heeft, om een der secretarissen der ambassade naar Lucern te zenden.

— De *Union franc-comtoise* behelst een langen brief, welke de bijzonderheden over de capitulatie van Fryburg bevestigt. Het wordt al meer en meer waarschijnlijk dat de leden van het gouvernement van dat kanton hun pligt niet gedaan hebben. Men beschuldigt zelfs eenigen, en onder anderen, den generaal Maillardoz van misbruik gemaakt te hebben van het vertrouwen, waarmede zij door hunne medeburgers vereerd waren. De correspondent van de *Union* belooft de naauwkeurigste inlichtingen over dit bedroevend voorval van den burgeroorlog.

Het volgende is getrokken uit den brief van het gemeld dagblad uit Fryburg geschreven.

» Ik moet u eene ergerlijke daad van lafhartigheid van de zijde der radikalen verhalen. De kolonne, onder de bevelen van den kolonel Kurz, welke langs den weg van Morat op Fryburg aanrukte, had al de vrouwen en kinderen der huisgezinnen, welke officieren of soldaten in het kleine fryburgsche leger hadden, vereenigd en voor de eerste gelederen geplaatst, opdat de in hinderlaag

zijnde fryburgers niet op hen vuren zouden. Wij kennen geen verachtelijker en laaghartiger krijgslist.

» In de oude tijden van Zwitserland, heeft men soldaten gezien, die hun harnas afwierpen om den vijand uittetarten en nog meer aan den dood bloot te stellen; in onzen tijd moeten wij zien hoe een tienmaal sterker vijand, om den dood te ontkomen, zich een schild van vrouwen en kinderen maakt.

» De dapperen van alle tijden hebben er in toegestemd ten minste met gelijke wapens te strijden, maar het schijnt dat, behalven de overmagt, de radikalen nog deze schandelijke middelen noodig hebben; welke ons spoedig zullen doen berouwen Zwitsers te zijn. De zegepraal is in zulke omstandigheden geen roem, zij is eene schandelijke vernedering.

» Te Estavayer heeft men het huis der Jesuiten en de kostschool voor jonge kinderen doorzocht in de hoop er wapens en krijgsbehoeften te vinden. Maar men heeft er niets, letterlijk niets gevonden. Maar nooit zult gij gissen hoe ver de ijver der radikalen gaat. Zij hebben zich naar de begraafplaats der Jesuiten begeven, alwaar zij al de graven doorzocht en de beenderen verstrooid hebben. Zij hebben twee geneesheeren gedwongen te onderzoeken, of onder de opgehaalde geraamten zich niet dat eener vrouw bevond.

Het zal wel niet noodig zijn te zeggen dat de radikalen zich in hunne hoop bedrogen hebben gevonden, maar welke heiligschennige onbeschaamdheid! In tegenwoordigheid van zulken waanzin wordt men van medelijden bewogen. Maar wat kan men ook verwachten van hen, die in de scholen en aan het hoofd van het onderwijs mannen plaatsen, die volhouden dat er geen God is?

— De *Presse* behelst de volgende bijzonderheden over Lucern en de omliggende stellingen.

» Bijna al de belangstelling in de zwitsersche zaken is in deze oogenblikken op Lucern vereenigd; daar zullen [illegible] beslissende slagen geleverd worden, indien zij het niet reeds zijn. Dit noopt ons over de stelling en verdedigingsmiddelen dier stad eenige mededeelingen te doen naar onlangs gedane opnemingen.

» Het meer der Vier-Kantons strekt zich over het midden van Zwitserland kruisgewijze uit; zijn zuid-oostelijk uiteinde verdiept zich in de bergachtige rotsen van de oorspronkelijke kantons, terwijl het zich ten noord-westen naar het veld uitstrekt. Op den boord dezer punt is Lucern gebouwd. Weinig steden in Zwitserland en zelfs in Europa leveren een zoo pittoresk gezigt op als deze kleine stad, welke zich in het meer spiegelt met hare onregelmatige huizen, oude houten bruggen, vele kerken en hooge torens.

Ten noorden verheft zich eene groep heuvelen, welke den naam van Musegg draagt en van waar een vuur in de stad gerigt kan worden, welke van die zijde wel door een 30 voeten hoogen muur, in goeden staat, tegen een storm maar niet tegen een bombardement beschermd is. Ten westen stroomt de Reuss, diep en snel, de beste wal der stad. Drie stevige houten bruggen, met standbeelden van heiligen en basreliefs, veldslagen voorstellende, versierd, verbinden over de rivier de voorsteden aan de stad. In de voorsteden staan sterke huizen, maar geene versterkingen.

Ten zuiden is de stad door het meer gedekt; van die zijde is zij het ligtst te bemeesteren en van die zijde zal waarschijnlijk ook de voornaamste aanval plaats hebben; daar ontbreken de verdedigingsmiddelen geheel. De muur der begraafplaats en eenige huizen kunnen alleen bij eenen wanhopigen wederstand eenige ondersteuning bieden.

Ten oosten even als ten noorden is Lucern geheel gedekt door ligt toegankelijke heuvelen welke insgelijks de stad aan een benedenwaarts gerigt vuur blootstellen. Vele dier heuvelen leveren voortreffelijke stellingen voor de beligeraars op; zij dekken tegelijk de ingang van het meer, zoodat zij dienen kunnen om de gemeenschap van Lucern met de oorspronkelijke kantons te belemmeren.

Maar even gemakkelijk het is Lucern in te nemen zoodra men meester is der omliggende hoogten, zoo moeijelijk is het, zich van die hoogten meester te maken. De Lucerners hebben op de grenzen van het kanton zelf onderscheidene verdedigingswerken opgeworpen: verschanschingen, redoutes en loopschansen; maar het is waarschijnlijk dat zij, behalven de brug van Gisikon, zonder veel strijden die vooraan gelegene stellingen zullen verlaten, tot welker dekking hun leger niet toereikende is. De beslissende slag zal in de omtrek van Lucern zelf plaats hebben; de hoogten, welke rond de stad liggen zullen de inleg zijn en van daar zal het bezit der Gütsch, Musegg, Wesemli en andere heuvelen de meeste kansen voor de verdediging tegen den aanval opleveren.

» Vijf wegen leiden van Argau naar Lucern, maar behalven den weg, welke te Gisikon over de brug van de Reuss leidt en langs den regteroever van het Roode meer loopt, komen al die wegen op hetzelfde punt uit: namelijk te noorden van de brug der Emme. Van die zijde is Lucern voor geen geregeld leger genaakbaar. De smalle vallei der Reuss, tusschen de Emme geklemd en van weerszijde gedekt door boschachtige heuvelen, is met onoverkomelijke hinderpalen bezaaid.

» Wanneer dus de hoogten met geschut en tirailleurs bedekt zijn, kan geen enkel soldaat door door die engte dringen. Er zijn, wel is waar, eenige minder gevaarlijke paden, doch ook deze leveren groote moeijelijkheden op en zijn voor de artillerie niet bruikbaar. Het is waarschijnlijk dat men zich van die zijde bepalen zal tot afleidingen en valsche aanvallen en dat het gros van het leger ten noordoosten, tusschen het Roode meer en den weg van Küssnacht zal naderen. Op dat punt bevindt zich de brug Gisikon, alwaar de Sonderbund verschansingen en redoutes langs de helling van eenen hoogen berg, den Rooterberg, welke den grooten weg en de beide overs der Reuss dekt, opgeworpen hebben.

Het is dus allernoodzakelijkst die redoutes in te nemen om eenen weg voor de kavallerie en de artillerie te banen. Mogt deze stelling verloren worden, zal de generaal Salis-Soglio zijne magt op de hoogten, welke Lucern omgeven vereenigen en daar zal dan, zoo als wij reeds gezegd hebben, de beslissende ontmoeting plaats hebben. Indien de Sonderbund die hoogten niet behouden kan, is hij verloren, kan hij er zich staande houden en den generaal Dufour terugstooten, dan is de nederlaag van Fryburg meer dan vergoed.

RUSLAND.

Het is thans zeker dat de geopende onderhandelingen, tusschen den H. Stoel en het russisch gouvernement, door den graaf Bloudoff vertegenwoordigd, tot geene uitkomst ten voordeele der catholijke Kerk in Polen geleid hebben. Het nieuw strafwetboek, dit jaar afgekondigd, levert daarvan het droevig bewijs. In dat wetboek wordt de grieksch-russische Kerk, welke slechts een gering getal aanhangers in Polen telt, aldaar de heerschende godsdienst verklaard. Het is aan een ieder geoorloofd, het catholicismus te verlaten om in de grieksche Kerk te treden; maar al wie deze laatste verlaat om eene andere godsdienst te omhelzen, wordt bedreigd met eene tweejarige ballingschap naar den Caucasus en daarna in een klooster opgesloten te worden tot dat hij van zijnen misslag overtuigd en berouwhebbend is. Daarenboven zullen de in Rusland in werking zijnde wetten op de gemengde huwelijken, te beginnen met 1e januarij e. k. van toepassing gemaakt worden.

Daar al die maatregelen genomen zijn vóór of tijdens het verblijf van den graaf Bloudoff te Rome, is het klaarblijkelijk dat het russisch kabinet nimmer gezind is geweest, aan het catholicismus datgene te verleenen wat de H. Stoel regt had te vorderen.

ENGELAND.

LONDEN, 20 november. De baron Rotschild, wiens verschijning in de kamer met veel nieuwsgierigheid verwacht werd, heeft zich in het Lagerhuis nog niet vertoond.

—De iersche leden van het Lagerhuis zijn ten getale van 47 te Dublin bijeengekomen en hebben voorstellen aangenomen om het Parlement te verzoeken, om een groot aantal maatregelen te nemen, bestemd om den physieken, staatkundigen en maatschappelijken toestand van Ierland te verbeteren. De vergadering heeft tevens eene commissie benoemd, welke belast zal zijn om bijeenkomsten van leden van het Parlement te Londen te beleggen zoo dikwijls de omstandigheden het zullen vorderen.

— Een dagblad verzekert dat de heer d'Israeli en eenige andere leden, die gewoonlijk met hem stemmen, met de liberale partij zullen medestemmen in de kwestie der toelating van de joden in het Parlement. Men voegt er bij, zegt hetzelfde dagblad, dat ditzelfde lid stemmen zal voor de scheiding tusschen Kerk en Staat, welke door de heer Fox, vertegenwoordiger van een der distrikten van de hoofdstad, bepaaldelijk voorgesteld zal worden.

— Men heeft heden ter beurse het faillissement aangekondigd van eenen grooten speculant in 'slands-papieren, den heer John Williams; men zegt dat hij onbetaalde verschillen nalaat ten bedrage van 20,000 p. st.

IERLAND.

DUBLIN 15 november. In den geheimen raad, welken de Onder-koning gisteren gehouden heeft, zijn de voornaamste grondslagen van eene wet van bedwang, welke aan het Parlement moet ingediend worden, behandeld en door al de tegenwoordig zijnde leden goedgekeurd.

SPANJE.

De heer Mon, voormalig minister van financien, is gekozen tot voorzitter van het congres. De ondervoorzitters en secretarissen dier vergadering behooren insgelijks, even als de heer Mon, tot de gematigde partij. Het is daaruit ligt op te maken, dat de generaal Narvaez in den loop der zitting door eene groote meerderheid ondersteund zal worden.

FRANKRIJK.

PARIJS 21 november. De uitvaart van den graaf Bresson heeft gisteren in de kerk van O. L. V. van Lorette plaats gehad. Zij werd zonder veel pracht verrigt en het getal vrienden, welke zich rondom de lijkbaar schaarden, was zeer beperkt. De Kerk was met zwart behangen en de meeste stoelen, zelfs in het koor, bleven onbezet.

— De Paus heeft tot bisschop van Cleveland, in den staat Ohio, (Vereenigde Staten) benoemd den eerw heer Rappe, uit het bisdom Arras afkomstig en missionaris apostolicus in Amerika.

— Op den spoorweg naar Orleans is een ongeluk gebeurd waarbij vijftien personen gekwetst zijn; drie hunner hebben de amputatie ondergaan en de wonden van drie anderen laten geen hoop tot herstel over.

— De twee oorlogschepen: de fregat van 50 stukken *la Gloire* en de korvet van 20 stukken *la Victorieuse* zijn den 10 augustus in de zee van China op eene zandbank omgekomen. Twee man-

schappen van de 600 hebben daarbij het leven verloren.

BELGIE.

BRUSSEL, 22 november. De koning heeft gisteren de deputatie van de kamer der Gedeputeerden, tot aanbieding, van het adres van antwoord ontvangen.

— De zeer eerwaarde en achtenswaardige heer J. M. Chedeville, priester; voormalig president van het van het seminarie van Warmond is den 18 te Mechelen, zijne geboortestad, in het 68 jaar zijns levens, na de laatste H. H. Sacramenten ontvangen te hebben, overleden.

NEDERLAND.

's HERTOGENBOSCH, 24 November.

Aan een particulier schrijven uit Neêrlands Indie, ontleenen wij de volgende bijzonderheden:

De gouverneur-Generaal is den 16 september van deszelfs reis over de westelijke helft van Java teruggekomen te Buitenzorg. De 3 met de vorige mail gekomene heeren geestelijken hebben alsdan eene audientie bij Z. Exc. aangevraagd, die hun toegestaan is geworden met het vrij gebruik van postpaarden. Dien tengevolge zijn zij den 27 dezer 's morgens vroegtijdig naar Buitenzorg vertrokken en 's avonds laat van daar teruggekeerd. De gouverneur-generaal heeft hun bijzonder minzaam en welwillend ontvangen, hen zijne groote tevredenheid betuigd over hunne komst herwaarts, en van alle mogelijke tegemoetkoming en medewerking van de zijde van het gouvernement verzekerd.

De erkenning van Mrg. Vranken als bisschop en coadjutor van den apost. vicaris hier te lande, door Z. M. den koning bij besluit van 10 julij ll. is in de *Javasche Courant* van heden bekend gemaakt.

— Bij besluit van den 19den November jl., n°. 66, heeft Zijne Majesteit tot griffier der Staten van Gelderland benoemd mr. L. A. J. W baron Sloet tot Oldhuis, thans lid der Provinciale Staten van Gelderland en wethouder der stad Zutphen.

— Z. M. de koning is zondag middag in de residentie uit Tilburg teruggekeerd.

— H. K. H. mevrouw de prinses van Oranje wordt aanstaande Vrijdag uit Berlijn alhier terugverwacht, vergezeld van mevrouw de baronesse Falck, grootmeesteresse, de baronesse van Pabst tot Bingerden, staatsdame, baron van Hardenbroeck kamerheer en den heer von Weckerlin, hoogstderzelver geheime legatieraad en secretaris.

— Men leest in de *Tw. Cour.* uit Almelo, 17 nov. Heden avond zijn alhier gevankelijk binnengebragt vier personen, alle wonende te Oldenzaal, beschuldigd van het vervaardigen van valsche nationale muntstukken, alsmede van pruisische gangbare muntspecien, bestaande meestendeels uit rijksdaalders en pruisische daalders; naar men verneemt, zijn de daders met deze industrie in de geboorte blijven steken, daar, voor zoo verre men weet, tot dusverre nog geene dier muntstukken in omloop zijn; men roemt in deze zeer de bijzondere activiteit der justitie, welke blijken van onvermoeiden ijver, zijnde goed doordacht beleid, heeft, aan den dag gelegd.

— 18 nov. Heden middag is ook te dezer stede eene arrestatie bewerkstelligd, van een persoon, beschuldigd van medepligtigheid aan de vervaardiging van de bovenvermelde valsche muntstukken; waarschijnlijk is het, dat de justitie door haren onvermoeiden ijver de geheele zaak tot de vereischte klaarheid zal brengen.

— De Algemeene Synodale Commissie der Nederl. Herv. kerk heeft een adres aan Z. M. en aan de Staten-Generaal gezonden, behelzende bedenkingen over het wets-ontwerp op de ondersteuning van behoeftigen. In dit adres trachten adressanten te betoogen, dat het wets-ontwerp 1°. zonder grond onderstelt, dat diaconiën en armbesturen als gestichten beschouwd kunnen worden; 2°. aan diaconiën verpligtingen oplegt die lijnregt strijdig zijn met het uitgedrukt gevoelen der Nederl. Herv. Kerk, en 3°. tot aandrang zich van eene bedreiging bedient die geoordeeld mag worden minder doeltreffend en alzoo ongenoegzaam te zijn. Hiermede wordt de bedreiging bedoeld, dat aan diaconiën, die behoeftigen, krachtens de wet tot haar verwezen, weigeren te erkennen als tot haar behoorende, door Z. M. de bevoegdheid om als zedelijk ligchaam burgerlijke regten uit te oefenen, kan worden ontnomen.

's GRAVENHAGE 22 november. Z. K. H. de prins van Oranje, die wekelijks, en gewoonlijk des vrijdags de akademie te Delft bezoekt, heeft zich reeds heden ochtend ten 9 ure derwaarts begeven, wegens de verwachte komst van Hoogstd. gemalin op aanstaanden vrijdag.

Kort daarna zal ook de installatie plaats hebben van den onder-gouverneur des erfprinsen, den heer Aikema, blijvende de hoofdleiding van Hoogstd. opgedragen aan den baron Forstner van Dambenoy.

— Heden middag ten half een ure is de commissie van de Tweede Kamer der Staten Generaal, belast met het aanbieden aan den Koning der lijst van drie kandidaten, tot vervulling der opengevallene betrekking van raadsheer in den Hoogen Raad der Nederlanden, bij Z. M. toegelaten en heeft zij zich van de haar opgelegde taak gekweten.

UTRECHT 20 november. Het heeft Z. M. behaagd den heer Jan van den Velden, vice-admiraal, lid van het hoog militair geregtshof, ridder der orde van den Nederl. Leeuw enz., en zijne nakomelingen, te verheffen tot den Nederlandschen adelstand, met het praedicaat van jonkheer.

LATERE BERIGTEN.

Men zegt dat een toskaansch afgezant den 13 naar Modena op weg is gegaan, om den hertog te sommeren Fivizzano te ontruimen onder bedreiging van de onmiddelijke inneming door toskaansche troepen.

Te Konstantinopel is de kazerne van Selimié, kunnende 10,000 man bevatten, en waar een aanzienlijk depôt van kleedingstukken en andere militaire goederen zich bevond afgebrand. Vijftien personen zijn daarbij omgekomen en de schade wordt op 3 millioen gulden geschat.

De tijdingen uit Zwitserland bevestigen de wanordelijkheden welke te Fryburg door de radikalen gepleegd zijn. Het museum van het lyceum en het kabinet van natuurkunde, beide aan den Staat behoorende, zijn geplunderd en de kostbare voorwerpen aan de kooplieden der stad door de plunderaars uitverkocht. Beschonkene soldaten overrompelden de kerken en met het priesterlijk gewaad omhangen dansten en zongen zij de *Marseillaise*. Een priester, Duc of Leduc genoemd is vermoord en in stukken gesneden geworden. De dagorder door den generaal Rilliet op den 16 uitgevaardigd neemt overigens allen twijfel over de droevige waarheid dezer buitensporigheden weg; daarin wordt daarover geklaagd en de soldaten vermaand er zich niet aan schuldig te maken en ze te beletten.

Overigens blijkt het uit de latere tijdingen over de geschiedenis der overgave van Fryburg, dat daarbij geen verraad hoegenaamd heeft plaats gehad.

Te Neuchatel heeft eene drukke wisseling van diplomatieke nota's plaats; men denkt in die stad dat het een congres der vijf groote mogendheden, ter regeling der aangelegenheden der confederatie, geldt.

Men is zonder eenige tijdingen van den Sonderbund; alleen bevestigt het zich dat er behoefte aan levensvoorraad is, maar het blijkt uit niets, dat muitzucht of eenigheid de Sonderbund zoude aangegrepen hebben. Lucern zet steeds hare verdedigingswerken voort en houdt de hoogten, welke Lucern omgeven steeds sterk bezet.

De Tweede Kamer van Beijeren heeft de financieele maatregelen voor den aanleg van spoorwegen aangenomen.

De koning van Pruissen heeft bij eene kabinetsorder van den 19 de verklaring der neutraliteit, door de autoriteiten van Neuchatel aangenomen bekrachtigd en handhaaft die neutraliteit voor den geheelen duur van den burgeroorlog.

De justitie heeft eindelijk de daders van den moord op jufvrouw Evenepoel te Brussel gepleegd ontdekt; deze ontdekking, is te wijten aan de openbaarmaking van een gevangene in de Petits-Carmes, die van de twee daders voorstellen tot medewerking schijnt ontvangen te hebben.

Correspondentie.

Van het stuk van v. D. en K. is ons niets bekend; aangenaam zou het ons wezen nader over die zaak ingelicht en met den naam des inzenders bekend gemaakt te worden.

Advertentien.

*** De ondergeteekenden hebben de eer hunne geëerde begunstigers door dezen te berigten dat de Persoon van *R. J. SCHOLTEN*, van heden af niet meer voor hun werkzaam is, en dat alzoo alle uitbetalingen aan zijn Persoon niet erkend zullen worden.

STOFFERS en Comp.

Amsterdam 23 November 1847.

Jonkheer *MARTINI VAN OUWERKERK*, zal op Dingsdag den 30 *November* 1847, des voormiddags precies *tien* ure, op het Stuk, publiek doen

VERKOOPEN:

70 KOOPEN MASTBOOMEN,

bekwaam voor HEIPALEN, OPLEGGERS, SPARREN en verder TIMMERWERK. Staande te *Helvoirt*, op den Distelberg, op den Kelder- en Guldenberg. Men zal zamenkomen en beginnen op den Guldenberg.

Graanmarkt

van 's HERTOGENBOSCH.

Maandag en Dingsdag, 22 en 23 November.

ROGGE *f* 6.65, *f* 7.10 a *f* 7.45.
BOEKWEIT *f* 5.50 à *f* 6,65 *f* 7.25.
HAVER *f* 2,85 *f* 3,25.

EINDHOVEN, den 23 November 1847.

De prijzen der Granen zijn heden alhier geweest:

Een Nederlandsch mud Rogge	*f* 6.76.
— — — Boekweit . . .	*f* 6.20.
— — — Haver . . .	*f* 3.10.
— — Pond Roggebrood . . .	*f* 0.09.
— — — Boter . . .	*f* 0.70.

AMSTERDAM, 17 November.

Poolsche Tarwe tot verhoogde prijzen met veelhandel aan cons.: 129, 130 p. Pools, f 400; 128 p. witb. dito f 405; 130 p. Norder f 315; 132 p. Odessa f 310; 135 p. Kubanka f 285; 133 p. Mecklenb. f 360,

Rogge tot ruim vorige prijzen met goeden handel aan cons.; 123 p. Norder f 209; 124 p. Inlands. f 212; 115 p. ger Petersb, f 185.

Boekweit tot vorige prijzen voortdurend wel te plaatsen; 117 p. Vries. f 237, 116 p. Amersf. en Nijkerker f 2[illegible]

Beursprijs der Nationale Effecten.

Brussel 20 nov.	Leening 1831	—	—
Parijs 20 nov.	Leening 5%	98	97½.
Antwerpen 20 nov.	Leening	97½	—
	Rom. Certif.	94	—
Brussel; 22 nov.	Leening 1831	—	—
Parijs 22 nov.	» 5%	97½, 97, 98½	
Antw. 22 nov.	»	97½	—
	Rom. Certif.	94	—

OPGAVEN van de HOOGTE der Rivieren DE MAAS te Grave en van de DIEZE te 's Bosch, waargenomen des morgens ten 8 ure.

DATUMS	MAAS TE GRAVE: BOVEN AP.		GEWASSEN.	GEVALLEN.	DIEZE TE 'S BOSCH: BOVEN O.		ONDER O.		GEWASSEN.	GEVALLEN.
Nov.	ell.	dm.	dm.	dm.	ellen	dm.	ellen	dm.	dm.	dm.
22	6	4	»	1	»	»	»	»	»	»
23	5	98	»	6	»	»	1	59	»	1
24	»	»	»	[illegible]	»	»	1	55	»	4
	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»

De O. te 's Bosch is 4 el 11 duim boven AP.

Ter Drukkerij van B. A. A. DE ROOY.